

Inez Weski

Het geluid van de stilte

Een jaar leven in een voortrazende orkaan

LUX

Amsterdam · Antwerpen

Copyright © 2024 Inez Weski
Voor overname kunt u zich wenden tot uitgeverij Lux,
onderdeel van Singel Uitgeverijen.

Omslag Studio Jan de Boer
Foto auteur Rommen Bravenboer Fotografie

ISBN 978 90 214 8989 6 / NUR 320
www.uitgeverijlux.nl

Als ik er niet voor mijzelf ben, wie zal er voor mij zijn? En als ik er alleen voor mijzelf ben, wat ben ik dan? En als niet nu, wanneer dan?

Hillel de Oude

Waar geen menselijkheid heerst, is het aan u om te streven naar humaniteit.

Hillel de Oude

Inhoud

Inleiding – A message in a bottle 9

21-24 april 2023

Shock and awe 31

What has been seen 43

24-26 april 2023

Buried alive 61

Let's talk about isolation 85

2 mei-1 juni 2023

Who needs a lawyer 101

Ground zero of How green was my valley 111

The sound of silence... 142

The endgame 166

Echo of the past 185

1 juni 2023

Behind the mask 209

The eye of the hurricane 223

You'll never know what hit you! 233

30 oktober 2023

Burn after reading 249

Nawoord – Into the night 257

Noten 271

Verklarende woordenlijst 275

Tijdslijn 279

Inleiding – A message in a bottle

Stel. Je zit op een onbekende plek in volledige stilte, bijna luchtdicht verpakt in een gebouwtje onder de grond. De enige andere levende wezens zijn anonieme bewakers. Steeds nieuwe komen en gaan. Je bent volledig afhankelijk van de goedgunstigheid van anderen, voor je voeding, je medicatie, voor je voortbestaan. Vanuit je cel kun je alleen via een niet altijd werkende intercom proberen die bewakers te bereiken. Zelfs wanneer je een brief schrijft over die isolatie aan de anonieme leiding kan die niet verstuurd worden, je moet maar hopen dat een van de vele bewakers die aan een of andere bevoegde zal geven. Je krijgt nimmer antwoord. De brief is wellicht ergens in een bos begraven. Je hebt besloten te leven en te proberen te overleven, maar hoe dan?

Waarom dit boek. Waar kan ik het überhaupt over hebben? Waar wil ik het over hebben? Waar móét ik het over hebben? Een laatste zwanenzang?

Wat te zeggen of roepen vanaf een *kaltgestellt* eiland. Je weet niet waar je berichten aanspoelen. Op een vijandig strand of een verlaten niemandsland.

Ik heb dit boek opgebouwd als een persoonlijk, hier en daar beschouwend relaas naar aanleiding van de redelijk traumatische, maar ook absurde gebeurtenissen rond mijn aanhouding

op 21 april 2023, na de verdenking van het Openbaar Ministerie dat ik zou hebben meegewerkt aan een criminele organisatie.

Ik had voor dit boek natuurlijk kunnen kiezen voor de simpele versie van dit verhaal: een tijdlijn vanaf die 21ste april tot aan mijn vrijlating, in een variant op *Orange Is the New Black of 42 Days of Darkness*. Dan kunnen we er nog wat rap- of rockmuziek onder zetten en de boel afsluiten door mij op de laatste pagina met een vuilniszak vol kleding de poort uit te laten lopen als een van de Blues Brothers, met een zonnebril op een horizon aan avonturen tegemoet.

Nee, dit boek kan niet anders dan gaan over macht, onmacht, strijd en compassie, en hoe ik onherroepelijk geconfronteerd werd met een zoektocht naar mijn eigen ziel.

Maar het gaat ook over wat voorbij het recht kan gebeuren. Ver voorbij. Diep onder de grond. Waar mensenrechten en grondrechten als giftig voortwoekerende gewassen moeten worden geruimd, dwars door de levens van hen die in de weg staan. Wie kan je nog vertrouwen? En besef, *who is next?* U?

Hoe overleef je dat vergiftigde recht? Wat als je gebonden bent aan je geheimhoudingsplichten? Hoe ver strekt die *sound of silence*?

Dit boek schrijf ik niet alleen vanwege de wilde speculaties over het afgelopen jaar. Naar welke aardbodem ik verdwenen zou zijn, onder welke verondersteld luxe gepamperde omstandigheden ik daar verbleef en waarom ik nergens op reageerde.

Die ervaringen zal ik ook moeten afzetten tegen het landschap waarin die zich hebben afgespeeld. Ik ontkom niet aan het benoemen van de wijze waarop het recht (en ook ik) wordt behandeld. Vanwege de onbepaaldheid van al die instanties en

personen die zich met mijn zaak en mijn detentie bezighouden, noem ik ze soms gemakshalve (en om niemand tekort te doen) de Vervolgers. Ere wie ere toekomt.

Dit boek gaat niet over al die zittende en staande magistraten die vaak prachtige stellingen hebben verdedigd, moed hebben getoond en interesse in de mens. Ik heb het niet over dat deel van het Openbaar Ministerie, het deel van de opsporingsdiensten dat in stilte zijn werk doet, met mededogen en met de wet in het hoofd en de wil om magistratelijk onafhankelijk te blijven. In al die jaren als advocaat heb ik moeten begrijpen dat de afdeling binnen die magistratuur met een nog functionerend gevoel voor internationale rechtsprincipes, niet zelden geïntimideerd wordt of buiten de voor hun zaak noodzakelijke wetenschap wordt gehouden door een ingezette kernploeg. Een gesloten peloton, dat zich wild om zich heen bijtend door de eigen gelederen heen werkt; rechters, critici of überhaupt wetten lijken voor hen storende bemoeienissen. Je vindt ze ook wel, warm genesteld, terug in cruciale Vervolgersposities, de grenzen van de rechtsstaat aftastend en waar mogelijk door het hekwerk daarvan heen brekend.

Diegenen die gewoon hun werk naar eer en geweten deden, bleken soms als onnozelaars op basis van een soort *need not know*-principe te worden behandeld door hun eigen medewerkers.

De magistraten binnen het Openbaar Ministerie en andere dergelijke diensten lijken al langer niet meer vrij. Ze krijgen vaak voorgeschoteld wat ze moeten doen (ook waar hun eigen geweten en kennis niet achter staan), over wat te eisen, vrijspraak of niet-ontvankelijkheid, of over het wel of niet in hoger beroep gaan, dan wel instellen van cassatie. Sommigen binnen het Openbaar Ministerie kunnen dat centraal geregu-

leerde oekazebeleid niet meer aan en geven het maar op, schikken zich in hun rol of vertrekken.

Dit boek gaat wél over begraven worden in voorlopige hechtenis – inderdaad, letterlijk onder de grond, in isolatie, in een verbouwde bunker, zonder te mogen weten waar dat is, wie jou bewaakt, wie zich daar allemaal mee bemoeit. De afbrandings- en shocktechnieken.

In mijn geval leek gekozen voor *shock and awe*. Als ik niet inmiddels kapot was, zou ik toch murw genoeg moeten worden om op een ‘aanbod’ van het Openbaar Ministerie in te gaan. Op dat vermeende genereuze aanbod, waarvoor ik mijn geheimhoudingsplicht zou hebben moeten doorbreken, kom ik nog terug. Wat als je terechtkomt in een voortrazende orkaan aan gevaar, meegesleurd richting het vacuüm, waar jij als geheimhouder slechts kan zwijgen.

Het zwijgen

Een advocaat heeft een beroepsgeheim: een plicht om wat aan hem of haar in de functie van advocaat is toevertrouwd geheim te houden, te bewaken en te verdedigen tegen aanvallen van buiten. Degenen binnen die kring van geheimhouding hebben het recht erop te mogen rekenen dat de advocaat dat recht respecteert. De advocaat mag daar ook niet als getuige over verklaren, bijvoorbeeld. De advocaat heeft het recht zich dan op zijn verschoningsrecht als geheimhouder te beroepen.

Als degene die het geheim heeft toevertrouwd zou menen dat de advocaat wel zijn geheimhouding zou mogen doorbreken, dan nog heeft de advocaat een zelfstandige plicht onder omstandigheden om toch die geheimhouding te blijven respecteren. En dat geheim kan uiteindelijk soms de veiligheid van levens raken.

Ik beseft dat ik eigenlijk mijn hele leven moeiteloos, in feite onbewust, dat lot van zwijger draag. Het is voor mij niet zo dat ik pas op het moment dat ik advocaat werd en dus formeel wettelijk geheimhouder, die rol aannam. Mijn hele voorgeschiedenis heeft mij doordrenkt van de noodzaak, van het levensbelang van zwijgen bij gevaar voor anderen. Van de fundamentele waarde van vertrouwen, dat niet beschaamd, niet verloochend en niet verraden mag worden. De rol van geheimhouder is bij mij in feite genetisch overgedragen en is hoe dan ook deel van mijn persoonlijkheid. Die rol uit zich in allerlei situaties. Als een cliënt in gezelschap van iemand anders mij op straat tegemoetkomt, zal ik nimmer die cliënt als eerste begroeten. Die ander zou dan immers kunnen aannemen dat zijn gezelschap in een strafzaak is verwickeld. Het is iets kleins ogenschijnlijk, maar tekenend voor hoe ver die geheimhouding gaat.

Het verschoningsrecht, en dus die geheimhoudingsplicht van een advocaat, waarborgt in onze rechtsstaat en volgens internationale grondrechten de vrije toegang van iedereen tot een advocaat. Met andere woorden: met een advocaat moet in vrijheid en vertrouwelijkheid gecommuniceerd kunnen worden. Dat geldt ook voor de communicatie tussen derden en die advocaat in het kader van diens rol als vertrouwenspersoon en diens rechtsbijstand in zaken. Het is kortom een zeer breed gebied aan stilte waarbinnen de advocaat zijn werk doet, zijn contacten heeft en in procedures functioneert.

Bij de beslissing mij te vervolgen en te arresteren, in een verdenking die in feite was gebouwd rond mijn toenmalige cliënt T., moest bij het OM bekend zijn dat ik me door deze geheimhoudingsplichten op geen enkele manier zou kunnen verdedigen.

Geheimhoudingsrechten worden helaas, ondanks wetten en verdragen en herhaalde waarschuwingen van Nederlandse rechters, ook door het Openbaar Ministerie nog steeds redelijk systematisch geschonden. Die rechten lijken met de laatste grondrechten, naast vergeten groenten en het overtollige stikstof, te moeten eindigen. Hoe laag moet je als geheimhouder afdalen in de geestelijke put om als enige redding het doorbreken van je zwijgplicht te gaan zien?

In mijn bewaarbunker van beton met een luchtplaatsje annex luchtkoker van vijf bij vijf meter kon je alleen in rondjes langs betonnen wanden van circa tien meter hoog lopen. Een put overdekt met een zo dicht traliewerk dat de lucht niet te zien was. Deed mij denken aan van die gaten in de grond met daarin recht omhoog geplaatste spietsen, waar nietsvermoedend passerend wild of mensen in moeten struikelen, gesprietst voor verdere consumptie.

Daar valt niet tegenop te relativieren met de vraag wanneer het voedertijd is, wanneer de stukken vlees door die tralies heen zouden worden gegooid. Of met humor. Humor helpt tot op zekere hoogte, net als het dwangmatig lezen van alles wat los en vast zit. Zij het met altijd weer die bijgedachte dat het leed zich ieder moment door dat vacuüm heen zou weten te wurmen.

Ik heb overigens de wellicht vreemde gewoonte iedereen, ook cliënten, aan het lezen te brengen. In mijn boek uit 2014, *De jacht op het recht*, eindig ik ook met een leeslijstje en enkele aanbevelingen voor muziek en kunst. Ik noem kunst daar de derde dimensie, waarin je in feite vrij bent. Vrij om te denken, te dromen, de ellende te overstijgen: een dimensie waar ook rechtvaardigheid en de *Rule of law* kunnen leven. De Rule of law is een fundamenteel onderdeel van een rechtsstaat. Het

houdt in dat ook een overheid zich aan de wet moet houden én dat die zorgplicht tegen willekeurige behandeling van de burgers ook afdwingbaar en controleerbaar moet zijn. Die principes behoren dus tot dat territorium, de dimensie, zoals prachtig omschreven in het boek *De laatste der rechtvaardigen* van A. Schwarz-Bart, of waarover Heinrich Heine al sprak toen hij het belang van de kunst en de vrijheid van meningsuiting, het gevaar van de macht en bijbehorende boekverbrandingen beschreef.

In dit boek zal ik zo veel mogelijk bij mijn persoonlijke belevenissen, associaties en gedachtesprongen blijven. Er zijn natuurlijk grenzen. Wees gerust. Ik zal u niet de afgrond van mijn ziel onthullen.

Ik ga wel in op mijn zwijgen als advocaat en ook over het hoe en waarom, niet alleen voor mij, maar ook voor al die anderen, zoals artsen, verpleegkundigen, religieuze functionarissen, die de geheimhoudingsplicht als hun eenzame lot en soms noodlot dragen.

De geheimhouder en zijn unieke rol als beschermer van de eveneens eenzame beschuldigde. De rechtzoekende die hoopt te worden verdedigd tegen de macht van een staat of van een tegenpartij en te worden gered uit een benarde positie.

Hoe moet een advocaat, de geheimhouder, een bepaalde periode belichten, omstandigheden benoemen, gebeurtenissen, belangen, feiten, gevaren, gevolgen?

Dat kan niet en mag zelfs niet. Onwaarheden, onmogelijkheden, door het Openbaar Ministerie geselecteerde insinuaties, al of niet vermomd als conclusies in beschuldigingen, kunnen door de advocaat slechts sprakeloos worden aangehoord.

Laten we die geheimhouder even als volgt voorstellen: je staat met je rug tegen een hoge, lange, ondoordringbare stenen muur. Het is in dat soort situaties meestal droog en heet, je wilde geen blinddoek. Je staat daar tegen die muur als advocaat, je staat er niet alleen. Je staat gearmd met je geheimhoudingsplicht. Die is in feite in al die jaren bijna eeneiig met jou verbonden.

Tegenover je staat een vuurpeloton, dat ongehinderd met dumdkogels op jou en je geheimhoudingsplicht mag schieten.

Een rechter, die in alle argeloosheid tussen jou en dat peloton in is gewandeld, hoeft alleen een stapje opzij te nemen om uit te vuurlinie te blijven.

Wat doet u? Laat u die geheimhoudingsplicht los? Zo kun je jezelf redden, heeft de pelotonscommandant net beloofd. Je kijkt naar het vuurpeloton en denkt aan Faust, die zijn ziel verkocht en hoe dat verliep.

Leven op de prairie van zelfredzaamheid. Daar snakt de heddendaagse wereld kennelijk naar, het liefst met een sterk despotisch leider met of zonder gezichtsbehering, die zich niet bekommert om lastige wetten, grondrechten of smeltend ijs, en niet rouwt om het verdwijnen van de laatste nachtegaal of honingbij.

De weg terug

Bij het afscheid nemen van dit advocatenberoep en na mijn 'retraite' in die ondergrondse bunker kon ik niet anders dan reflecteren op wat mij dreef tot dat beroep, en waarom ik zo'n fundamenteel wantrouwen heb in de macht en de mensheid als de vaak anonieme eensgezinde, verslindende massa. Vanwaar dat streven naar moed, naar mededogen, maar ook naar het